

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Кафедра спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-методичної та навчальної роботи

О.Б.Жильцов

2015 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Логопедія

(шифр і назва навчальної дисципліни)

напрямок підготовки 6.010105 «Корекційна освіта (логопедія)»

(шифр і назва напрямку підготовки)

спеціальність _____

(шифр і назва спеціальності)

спеціалізація _____

(назва спеціалізації)

інститут, факультет, відділення Інститут людини

(назва інституту, факультету, відділення)

2015–2016 навчальний рік

Робоча програма «Логопедія» для студентів
за напрямом підготовки «Корекційна освіта (логопедія)».

Розробники: В.В.Тищенко, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти.

Е.А. Данілавічюте, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти

Протокол від “25” серпня 2015 року № 1

Завідувач кафедри спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти
_____ (О.В. Мартинчук)

Розподіл годин звірено з робочим планом. Структура типова.

Заступник директора Інституту людини _____ Н. А. Клішевич

ЗМІСТ

Пояснювальна записка

Структура програми навчальної дисципліни

I. Опис предмета навчальної дисципліни

II. Тематичний план навчальної дисципліни

III. Програма

Змістовий модуль 1. Науково-теоретичні засади вивчення дизартрії

Змістовий модуль 2. Дизартрія як результат органічного ураження нервової системи

Змістовий модуль 3. Комплексний підхід до діагностики та реабілітації при дизартрії

Змістовий модуль 4. Характеристика ринолалії як порушення психофізичного розвитку.

Змістовий модуль 5. Психолого-педагогічна характеристика дітей з ринолалією.

Змістовий модуль 6. Діагностика порушень мовлення у дітей із ринолалією.

Змістовий модуль 7. Система корекційної роботи при ринолалії.

IV. Навчально-методична карта дисципліни «Логопедія»

V. Плани практичних занять

VI. Завдання для самостійної роботи

VII. Індивідуальна навчально-дослідна робота

VIII. Система поточного та підсумкового контролю

IX. Методи навчання

X. Методичне забезпечення курсу

XI. Питання до екзамену

XII. Література

СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

I. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-професійний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 8	Галузь знань 0101 «Педагогічна освіта»	нормативна
	Напрямок підготовки 6.010105 «Корекційна освіта (логопедія)»	
Модулів – 7	Спеціальність: _____	Рік підготовки
Змістових модулів – 7		3-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання: творчий проект		Семестр
Загальна кількість годин – 324		5-й
		Лекції
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 8 самостійної роботи студента – 8	Освітньо-професійний рівень: <u>перший (бакалаврський)</u>	56 год.
		Практичні, семінарські
		56 год.
		Модульний контроль
		16 год.
		Самостійна робота
		160 год.
		Вид контролю:
екзамен		

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Робоча навчальна програма з дисципліни «Логопедія» є нормативним документом Київського університету імені Бориса Грінченка, який розроблено кафедрою спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти на основі освітньо-професійної програми підготовки першого (бакалаврського) рівня відповідно до навчального плану для напряму підготовки 6.010105 «Корекційна освіта (логопедія)» денної форми навчання.

Робочу навчальну програму складено згідно з вимогами Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (ЄКТС) організації навчання. Програма визначає обсяг знань, які повинен опанувати здобувач першого (бакалаврського) рівня відповідно до вимог освітньо-професійної програми, алгоритм вивчення навчального матеріалу дисципліни «Логопедія», необхідне методичне забезпечення, складові та технологію оцінювання навчальних досягнень студентів.

Метою навчальної дисципліни «Логопедія» є формування у здобувачів першого (бакалаврського) рівня теоретико-методологічних знань про всі види порушень мовлення, про причини, що їх викликають, шляхи їх подолання та попередження; надати практичні навички роботи з дітьми на основі засвоєних прийомів виявлення, корекції та профілактики мовленнєвих розладів. Студенти протягом V семестру вивчають такі порушення мовлення, як дизартрію та ринолалію.

Основними завданнями навчальної дисципліни «Логопедія» є:

– надати здобувачам першого (бакалаврського) рівня теоретичні знання щодо загальної характеристики мовленнєвих порушень «дизартрія» і «ринолалія» в історичному аспекті, етіології, механізмів, симптоматики, класифікації, динаміки протікання даних порушень мовлення за умов спонтанного та цілеспрямованого навчання та виховання;

– сформулювати у здобувачів першого (бакалаврського) рівня вміння правильно діагностувати певну мовленнєву ваду та визначати ефективні шляхи корекційного впливу у різних категорій дітей із ТВМ;

– ознайомити здобувачів першого (бакалаврського) рівня з питаннями організації логопедичної допомоги та профілактики цих мовленнєвих порушень.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі першого (бакалаврського) рівня повинні:

знати : етіологію, механізми, симптоматику, класифікації, динаміку протікання таких порушень мовлення, як дизартрії і ринолалії, їх причини, механізми, структуру, симптоматику; методики корекційної роботи з подолання мовленнєвих вад;

вміти :

– проводити кваліфіковане психолого-педагогічне обстеження з метою визначення протікання мовленнєвого та психічного розвитку, відповідності його віковим нормам, а також структури дефекту при таких мовленнєвих порушеннях, як дизартрія і ринолалія.

– володіти методами диференційованої діагностики для визначення виду порушень;

– здійснювати корекційний вплив, володіти методами навчання та виховання дітей з мовленнєвою патологією при дизартрії і ринолалії;

– впроваджувати в практику різні профілактичні засоби з метою попередження виникнення мовленнєвих вад або вторинних відхилень у психічному розвитку дитини;

– здійснювати консультування дітей та дорослих з відхиленнями у мовленнєвому розвитку, їхніх батьків та педагогів з проблеми навчання, розвитку, життєвого та професійного самовизначення;

– володіти прийомами навчання дітей із порушеннями мовлення навчальних предметів в загальноосвітніх та спеціальних корекційних закладах.

Процес вивчення дисципліни спрямований на **формування** наступних **компетентностей**:

1.	<i>Загальні</i>	
1.1	Світоглядна	Наявність ціннісно-орієнтаційної позиції. Загальнокультурна ерудиція, широке коло інтересів. Розуміння значущості для власного розвитку історичного досвіду людства. Розуміння сутності і соціальної значущості майбутньої професії. .
1.2	Комунікативна	Здатність до міжособистісного спілкування, емоційної стабільності, толерантності.
1.3	Інформаційна	Здатність до самостійного пошуку та оброблення інформації з різних джерел для розгляду конкретних питань.
1.4	Науково-дослідницька	Здатність виконувати навчально-дослідні завдання на основі аналітико-синтетичної мисленнєвої діяльності. Володіння науково-дослідними методами відповідно фахового спрямування. Обізнаність в особливостях проектної діяльності, готовність до її реалізації. Здатність до нестандартних рішень типових задач і здатність вирішувати нестандартні завдання. Здатність до реалізації дефектологічних, педагогічних, психологічних, лінгвістичних, медико-біологічних знань для постановки дослідницьких завдань в професійній діяльності
1.5	Самоосвітня	Здатність до самостійної пізнавальної діяльності, самоорганізації та саморозвитку. Спрямованість на розкриття особистісного потенціалу та самореалізацію.
2.	<i>Фахові</i>	
	Психолого-педагогічна	Володіння базовими знаннями про педагогічні системи навчання, виховання і освіти різних категорій дітей з

		психофізичними порушеннями, їхні потенційні можливості у досягненні певного рівня життєвої компетентності
	Медико-біологічна	Здатність оцінити структуру дефекту при порушеннях мовлення та функцій сенсорних систем; потенційні можливості розвитку різних сторін особистості кожної з категорії дітей з такими вадами; здатність оцінити клініко-фізіологічні особливості і закономірності фізичного і психічного розвитку дітей з мовленнєвими та сенсорними порушеннями
	Лінгвістична	Володіння знаннями з мовознавства (фонетики, фонології, орфоєпії, графіки), які є базовими при вивченні порушень усного і писемного мовлення
	Психолінгвістична	Володіння знаннями про закономірності мовленнєвого розвитку в онтогенезі, взаємозв'язку мовлення, мислення і свідомості; розуміння психолінгвістичної моделі мовленнєвої діяльності
	Корекційно-педагогічна	Володіння знаннями і здатністю до раціонального вибору і реалізації корекційно-освітніх програм, методик і технологій корекції порушень мовленнєвого розвитку в умовах особистісно-орієнтованого підходу до розвитку осіб з психофізичними порушеннями. Володіння знаннями та розуміння сучасних підходів до вивчення, освіти, розвитку, абілітації, реабілітації і соціальної адаптації осіб з психофізичними порушеннями в освітніх закладах, закладах соціального захисту та охорони здоров'я.
	Корекційно-методична	Застосовувати уміння: планувати освітньо-корекційну роботу з урахуванням структури порушення, актуального стану і потенційних можливостей осіб з тяжкими порушеннями мовлення; здійснювати корекційно-педагогічну діяльність в установах освіти, охорони здоров'я та соціального захисту; організовувати корекційно-розвивальне освітнє середовище, добирати і використовувати навчально-методичне забезпечення. Здатність застосовувати сучасні освітні, реабілітаційні, інформаційні технології у роботі з дітьми, які мають порушення психофізичного розвитку в умовах навчальних закладів і реабілітаційних установ.
	Діагностико-корекційна	Володіння знаннями з психолого-педагогічного вивчення особливостей психофізичного розвитку, потенційних можливостей, потреб і досягнень дітей з особливими освітніми потребами. Здатність до проведення психолого-педагогічного обстеження осіб з порушеннями психофізичного розвитку, аналізу результатів комплексного медико-психолого-

		педагогічного обстеження осіб з психофізичними порушеннями на основі клініко-психолого-педагогічних класифікацій порушень розвитку. Володіння базовими знаннями і застосування методів корекційної роботи з розвитку психічної сфери дітей з особливими освітніми потребами. Здатність використовувати знання диференціальної діагностики при класифікації порушень мовленнєвого розвитку.
	Логодіагностична	Володіння комплексом логодіагностичних методик визначення рівня сформованості мовленнєвих функцій та мовленнєвої діяльності. Здатність продемонструвати інтегрування результатів діагностування у процесі складання психолого-педагогічного та логопедичного заключення.
	Логокорекційна	Здатність здійснювати цілеспрямований добір методик і технологій для корекції психомоторного та мовленнєвого розвитку дітей з тяжкими порушеннями мовлення; Володіння методиками і технологіями корекції та розвитку мовленнєвої діяльності при різних мовленнєвих порушеннях. Здатність використовувати ігрову діяльність для формування та корекції правильного дихання, артикуляційних укладів, вимови, накопичення словника, вдосконалення граматичних форм мовлення, розвитку фонематичного сприймання; когнітивного розвитку.

Вивчення навчальної дисципліни «Логопедія» базується на принципах Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (ЄКТС) організації навчання.

На практичних заняттях студенти уточнюють, поглиблюють, систематизують, узагальнюють та закріплюють отримані в процесі лекційної та самостійної роботи знання й уміння.

Поряд з аудиторними заняттями планується виконання студентами індивідуальної самостійної роботи під керівництвом викладача.

Кількість годин, відведених навчальним планом на вивчення дисципліни, становить 324 год., з них 56 год. – лекції, 56 год. – практичні заняття, самостійна робота – 160 год., модульний контроль - 16 год., самостійна робота з підготовки до складання екзамену – 36 год.

Вивчення здобувачами вищої освіти навчальної дисципліни «Логопедія» завершується складанням екзамену.

II. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ п/п	Назви теоретичних розділів	Разом	Аудиторних	Лекцій	Практичних	Семінарських	Індивідуальна робота	Самостійна робота	Модульний контроль
<i>Змістовий модуль 1. Науково-теоретичні засади вивчення дизартрії</i>									
1.	Анатомо-фізіологічні та психофізіологічні основи мовлення.	9	4	2	2			5	
2.	Нейродинаміка як основа розвитку загальної та мовленнєвої моторики.	9	4	2	2			5	
	<i>Разом</i>	20	8	4	4	0	0	10	2
<i>Змістовий модуль 2. Дизартрія як результат органічного ураження нервової системи</i>									
3.	Сучасні погляди на дизартрію.	8	4	2	2			4	
4.	Кваліфікація дизартрії на основі принципу локалізації мозкового ураження.	12	4	2	2			8	
5.	Кваліфікація дизартрії на основі синдромологічного підходу.	12	4	2	2			8	
6.	Особливості когнітивного та психосоціального розвитку при дизартрії.	8	4	2	2			4	
7.	Легкі дизартричні розлади.	10	2	1	1			8	
	<i>Разом</i>	52	18	9	9	0	0	32	2
<i>Змістовий модуль 3. Комплексний підхід до діагностики та реабілітації при дизартрії</i>									
8.	Сутність всебічного обстеження та оцінки особливостей розвитку при дизартрії.	8	4	2	2			4	
9.	Процедура обстеження мовлення та моторики.	14	8	4	4			6	
10.	Процедура обстеження когнітивного та психосоціального розвитку.	10	4	2	2			6	
11.	Медико-психолого-педагогічний підхід до подолання порушень при дизартрії.	8	4	2	2			4	

12.	Специфічні напрями подолання порушень розвитку при дизартрії.	10	4	2	2			6	
13.	Стратегії логопедичного впливу.	10	4	2	2			6	
14.	Стратегії психологічного впливу та соціальної адаптації.	8	2	1	1			6	
	Разом	70	30	15	15	0	0	38	4

Змістовий модуль 5. Характеристика ринолалії як порушення психофізичного розвитку

1.	Визначення ринолалії	18	8	4	4			10	
2.	Анатомо-фізіологічні основи вивчення ринолалії	20	8	4	4			12	
3.	Етіологія ринолалії	9	4	2	2			5	
	Разом	49	20	10	10	0	0	27	2

Змістовий модуль 6. Психолого-педагогічна характеристика дітей з ринолалією

4.	Класифікація ринолалії	9	4	2	2			5	
5.	Порушення мовлення у дітей з різними формами ринолалії	20	8	4	4			12	
	Разом	31	12	6	6	0	0	17	2

Змістовий модуль 7. Діагностика порушень мовлення у дітей із ринолалією

6.	Обстеження мовлення дітей з ринолалією	20	8	4	4			12	
	Разом	22	8	4	4	0	0	12	2

Змістовий модуль 8. Система корекційної роботи при ринолалії

7.	Напрямки та етапи логопедичної роботи при ринолалії	20	8	4	4			12	
8.	Методика логопедичної роботи з подолання ринолалії	20	8	4	4			12	
	Разом	42	16	8	8	0	0	24	2
	Семестровий контроль	36							
	Разом за навчальним планом	324	112	56	56	0		160	16

III. ПРОГРАМА

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I

Науково-теоретичні засади вивчення дизартрії

Лекція 1. *Анатомо-фізіологічні та психофізіологічні основи мовлення.*

Акт мовлення – узгоджена робота системи органів (центральної та периферичної частини мовленнєвого апарату). Онтогенез мовлення у контексті психомоторного розвитку організму дитини. (2 години)

Основна література: 1, 3, 4.

Додаткова література: 11, 14.

Лекція 2. *Нейродинаміка як основа розвитку загальної та мовленнєвої моторики.*

Взаємозв'язок загальної та мовленнєвої моторики в умовах звичайного та порушеного розвитку (модель ДЦП): уявлення про специфіку порушень опорно-рухового апарату та мовлення. Роль пластичності та компенсації у розвитку організму дитини (модель ДЦП). Нейродинаміка та умови створення позитивних нейродинамічних змін (модель ДЦП) як основи компенсації. (2 години)

Основна література: 1, 3, 4.

Додаткова література: 11, 14.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II

Дизартрія як результат органічного ураження нервової системи

Лекція 1. *Сучасні погляди на дизартрію.*

Поняття про дизартрію, анартрію. Короткі відомості з проблеми вивчення дизартрії в теорії та практиці логопедії. Характеристика ступенів прояву та різновидів неврологічної патології як основи виникнення дизартрії. Основні порушення при дизартрії (структура дефекту). Класифікації дизартрії. (2 години)

Основна література: 1, 2, 3, 4, 9.

Додаткова література: 10, 14.

Лекція 2. *Кваліфікація дизартрії на основі принципу локалізації мозкового ураження.*

Характеристика форм дизартрії (бульбарна, псевдобульбарна, екстрапірамідна, коркова, мозочкова тощо): нейрофізіологічні механізми, специфіка моторних розладів, особливості мовлення. (2 години)

Основна література: 1, 2, 3, 4, 9.

Додаткова література: 11, 12, 14.

Лекція 3. *Кваліфікація дизартрії на основі синдромологічного підходу.*

Характеристика форм дизартрії (спастико-паретична, спастико-ригідна, гіперкінетична, атактична тощо): нейрофізіологічні механізми, специфіка моторних розладів, особливості мовлення. (2 години)

Основна література: 1, 2, 3, 4, 9.

Додаткова література: 13, 14.

Лекція 4. *Особливості когнітивного та психосоціального розвитку при дизартрії.*

Психологічні параметри дизонтогенезу в умовах дизартрії. Специфіка розвитку пізнавальних процесів, емоційно-вольової сфери та особистості в осіб з дизартрією. (2 години)

Основна література: 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9.

Додаткова література: 10, 11, 12, 13, 14.

Лекція 5. *Легкі дизартричні розлади.*

Сучасні уявлення про легкі дизартричні розлади. Характеристика легких дизартричних розладів: нейрофізіологічні механізми, специфіка моторних розладів, особливості мовлення. (1 година)

Основна література: 2, 3, 4, 5.

Додаткова література: 14.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III

Комплексний підхід до діагностики та реабілітації при дизартрії

Лекція 1. *Сутність всебічного обстеження та оцінки особливостей розвитку при дизартрії.*

Загальний алгоритм обстеження: періоди домовленнєвого та мовленнєвого розвитку. (2 години)

Основна література: 1, 3, 4.

Додаткова література: 11, 14.

Лекція 2. *Процедура обстеження мовлення та моторики.*

Діагностика стану сформованості передумов мовленнєвого розвитку. Діагностика стану сформованості мовлення: вивчення анамнестичних даних; обстеження артикуляційного апарату, мимічної мускулатури, звуковимови та лексико-граматичного ладу мовлення, просодичних компонентів мовлення, фонематичних процесів, читання та письма; виявлення легких дизартричних розладів; особливості кваліфікації складних поєднаних порушень. Діагностика стану сформованості моторики: динамічного праксису; просторового, конструктивного праксису; праксису пози руки; вивчення психомоторного профілю та відчуття ритму. (4 години)

Основна література: 1, 3, 4, 9.

Додаткова література: 10, 14.

Лекція 3. *Процедура обстеження когнітивного та психосоціального розвитку.*

Визначення специфіки розвитку пізнавальних процесів, емоційно-вольової сфери та особистості в осіб з дизартрією. (2 години)

Основна література: 5, 7, 8.

Додаткова література: 14.

Лекція 4. *Медико-психолого-педагогічний підхід до подолання порушень при дизартрії.*

Принципи, задачі і методи реабілітації при дизартрії. Єдність лікувальних, психологічних та педагогічних (логопедичних, загальнодидактичних) заходів у подоланні порушень при дизартрії. (2 години)

Основна література: 2, 3, 4, 5, 6, 9.

Додаткова література: 12, 13.

Лекція 5. *Специфічні напрями подолання порушень розвитку при дизартрії.*

Нормалізація м'язового тону. Розвиток моторики артикуляційного апарату та пальців рук, дихальної функції та голосу. Формування просодичної сторони мовлення. Розвиток фонетичної, лексико-граматичної сторони мовлення. Розвиток сенсорних та психічних функцій. Структура і зміст логопедичних занять з подолання дизартрії. Зміст, методи і прийоми логокорекційної роботи з усунення легких дизартричних розладів. (2 години)

Основна література: 2, 3, 4, 5, 6, 9.

Додаткова література: 10, 11, 12, 14.

Лекція 6. *Стратегії логопедичного впливу.*

Подолання гіперсаливації, гальмування гіперкінезів, нормалізація тону м'язів засобами масажу, розвиток дихання, артикуляційної моторики, рухів кисті руки, ритмізація загальної та дрібної моторики, міогімнастика. Сучасні логопедичні технології подолання дизартрії (анартрії). Організація та забезпечення невербальних засобів комунікації. Сенсорне виховання в умовах дизартрії. Методика каліграфотерапії. (2 години)

Основна література: 2, 3, 4, 5, 6, 9.

Додаткова література: 13, 14.

Лекція 7. *Стратегії психологічного впливу та соціальної адаптації.*

Психологічний супровід особи з дизартрією (в тому числі в умовах ДЦП) та її родини. Сучасні психотехніки роботи з особами, що мають дизартричні розлади. Профілактика дизартрії. Соціальна адаптація осіб з дизартрією. Спеціалізована психотерапевтична робота при дизартрії та аномальному формуванні особистості; різноманітні психотехніки, нетрадиційні методи і прийоми подолання дизартрії. (1 година)

Основна література: 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9.

Додаткова література: 10, 12, 14.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ IV

Характеристика ринолалії як порушення психофізичного розвитку

Лекція 1. Визначення ринолалії

Визначення ринолалії. Історія питання: основні етапи і наукові напрямки, аналіз теорій ринолалії. Ступені складності порушення. Динаміка мовленнєвого розвитку при ринолалії. Роль соціуму в розвитку синдрому ринолалії і проявів вторинних мовленнєвих і немовленнєвих порушень. Попередження виникнення вторинних розладів у дітей з вродженою піднебінною патологією. Профілактика рецидивів.

Основна література: 1, 5, 6, 8, 9.

Додаткова література: 10, 13, 14.

Лекція 2. Анатомо-фізіологічні основи вивчення ринолалії

Визначення механізми порушення. Характер ушкоджень мовленнєвого апарату при різних формах ринолалії. Особливості функціональних перебудов в діяльності мовленнєвого апарату. Класифікація незрощень губи і піднебіння. Вплив вродженої піднебінної патології на фізичний, психічний мовленнєвий розвиток дитини. Особливості проявів ринолалії в різні вікові періоди.

Основна література: 1, 4, 5, 6, 7.

Додаткова література: 10, 13, 14.

Лекція 3. Клінічні проблеми ринолалії

Сучасні уявлення про етіологію та патогенез внутрішніх незрощень губи та піднебіння. Сучасні клінічні підходи до лікування і медичної реабілітації дитини із ВНГП. Тактика лікування дітей із ВНГП. Сучасна медична класифікація ВНГП. Вплив ВНГП на психофізичний та мовленнєвий розвиток дитини. Строки та значення хейлоринопластики, міопластики та ураностафілопластики. Важливість ортодонтичної допомоги дитині після операцій на піднебінні. Переваги раннього хірургічного лікування ВНГП. Медико-психолого-педагогічна допомога дітям з ВНГП в Україні і закордоном.

Основна література: 7, 8, 9.

Додаткова література: 10, 12, 13, 14.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ V

Психолого-педагогічна характеристика дітей з ринолалією

Лекція 1. Класифікація ринолалії

Первинні і вторинні дефекти при ринолалії. Класифікація ринолалії. Основні форми ринолалії. Етіологія «відкритої» і «закритої» ринолалії. Симптоматика форм «відкритої», «закритої» і «змішаної» форм ринолалії. Характеристика і співвідношення мовленнєвих та немовленнєвих симптомів. Особливості фізичного, психічного та мовленнєвого розвитку дітей із ринолалією.

Основна література: 1, 5, 7, 9.

Додаткова література: 10, 11, 13.

Лекція 2. Порушення мовлення у дітей з різними формами ринолалії

Особливості фонетико – фонематичної, лексико – граматичної і просодичної сторін мовлення при ринолалії. Вплив ринолалії на стан писемного мовлення та інші сторони діяльності дитини.

Основна література: 2, 3, 5, 7.

Додаткова література: 11, 13, 14.

Змістовий модуль VI

Діагностика порушень мовлення у дітей із ринолалією

Лекція 1. Обстеження мовлення дітей з ринолалією

Зміст, методи і прийоми обстеження. Рання диференціальна діагностика розмежування різних форм ринолалії, відмежування від інших мовленнєвих вад. Роль і зміст фізіологічного, клінічного, психологічного, педагогічного обстеження дітей з ринолалією різних вікових категорій. Огляд індивідуальної мовленнєвої картки обстеження дитини з ринолалією.

Основна література: 1, 2, 5, 7, 9.

Додаткова література: 11, 12, 13.

Змістовий модуль VII

Система корекційної роботи при ринолалії

Лекція 1. Напрямки та етапи логопедичної роботи при ринолалії

Принципи психологічної реабілітації дітей з вродженими незрощеннями верхньої губи та піднебіння. Прогноз при різних формах ринолалії. Профілактика ринолалії. Мета, основні завдання, принципи, етапи, зміст і методи медико-педагогічної та логотерапевтичної роботи в доопераційному періоді.

Основна література: 1, 5, 7, 8, 9.

Додаткова література: 11, 12, 13.

Лекція 2. Методика логопедичної роботи з подолання ринолалії

Система логопедичної роботи в доопераційному періоді за А.Г. Іпполітовою. Мета, основні завдання, принципи, етапи, зміст і методи медико-педагогічної та логотерапевтичної роботи в післяопераційному періоді Система логопедичної роботи в післяопераційному періоді за І.І. Єрмаковою.

Основна література: 1, 3, 5, 6, 7.

Додаткова література: 10, 12, 13, 14.

IV. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА КАРТА ДИСЦИПЛІНИ «ЛОГОПЕДІЯ»

V семестр

Разом: 324 год., з них 56 год. – лекції, 56 год. – практичних заняття, самостійна робота – 160 год.,
модульний контроль – 16 год., семестровий контроль – 36.

Модулі	Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2				
Назва модуля	<i>Науково-теоретичні засади вивчення дизартрії (44 бали)</i>		<i>Дизартрія як результат органічного ураження нервової системи (85 балів)</i>				
Лекції	1	2	1	2	3	4	5
Теми лекцій	Анатомо-фізіологічні та психофізіологічні основи мовлення (1 б.)	Нейродинаміка як основа розвитку загальної та мовленнєвої моторики (1 б.)	Сучасні погляди на дизартрію. (1 б.)	Кваліфікація дизартрії на основі принципу локалізації мозкового ураження. (1 б.)	Кваліфікація дизартрії на основі синдромологічного підходу. (1 б.)	Особливості когнітивного та психосоціального розвитку при дизартрії. (1 б.)	Легкі дизартричні розлади. (1 б.)
Бали за роботу на практи.	10 балів		10 балів	10 балів		5 балів	5 балів
Теми практичних занять	Анатомо-фізіологічні та психофізіологічні основи мовлення (1 б.)	Нейродинаміка як основа розвитку загальної та мовленнєвої моторики (1 б.)	Сучасні погляди на дизартрію. (1 б.)	Кваліфікація дизартрії на основі принципу локалізації мозкового ураження. (1 б.)	Кваліфікація дизартрії на основі синдромологічного підходу. (1 б.)	Особливості когнітивного та психосоціального розвитку при дизартрії. (1 б.)	Легкі дизартричні розлади. (1 б.)
Самостійна робота	5 балів		5 балів		5 балів	5 балів	5 балів
Поточний контроль	модульна контрольна робота №1 (25 балів)		модульна контрольна робота №2 (25 балів)				

Модулі	Змістовий модуль 3						
Назва модуля	<i>Комплексний підхід до діагностики та реабілітації при дизартрії (114 балів)</i>						
Лекції	1	2	3	4	5	6	7
Теми лекцій	Сутність всебічного обстеження та оцінки особливостей розвитку при дизартрії. (1 б.)	Процедура обстеження мовлення та моторики. (1 б.)	Процедура обстеження когнітивного та психосоціального розвитку. (1 б.)	Медико-психолого-педагогічний підхід до подолання порушень при дизартрії. (1 б.)	Специфічні напрями подолання порушень розвитку при дизартрії. (1 б.)	Стратегії логопедичного впливу. (1 б.)	Стратегії психологічного впливу та соціальної адаптації. (1 б.)
Практичні Заняття(бали)	5 балів	10 балів			10 балів	10 балів	5 балів
Теми практичних занять	Сутність всебічного обстеження та оцінки особливостей розвитку при дизартрії. (1 б.)	Процедура обстеження мовлення та моторики. (1 б.)	Процедура обстеження когнітивного та психосоціального розвитку. (1 б.)	Медико-психолого-педагогічний підхід до подолання порушень при дизартрії. (1 б.)	Специфічні напрями подолання порушень розвитку при дизартрії. (1 б.)	Стратегії логопедичного впливу. (1 б.)	Стратегії психологічного впливу та соціальної адаптації. (1 б.)
Самостійна робота	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів
Модульна контрольна робота №3 (25 балів)							

Модулі	Змістовий модуль 4			Змістовий модуль 5	
Назва модуля	<i>Характеристика ринолалії як порушення психофізичного розвитку (80 балів)</i>			<i>Психолого-педагогічна характеристика дітей з ринолалією (61 бал)</i>	
Лекції	1	2	3	1	2-3
Теми лекцій	Визначення ринолалія (2 б.)	Анатомо-фізіологічні основи вивчення ринолалія (2 б.)	Клінічні проблеми ринолалії (1 б.)	Класифікація ринолалія (1 б.)	Порушення мовлення у дітей з різними формами ринолалія (2 б.)
Практичні Заняття	1-2 (12 балів)	3-4 (12 балів)	5 (11 балів)	1 (11 балів)	2-3 (12 балів)
Теми практичних занять	Визначення ринолалії	Анатомо-фізіологічні основи вивчення ринолалії	Клінічні проблеми ринолалії	Класифікація ринолалії	Порушення мовлення у дітей з різними формами ринолалії
Самостійна робота	1 (5 балів)	2 (5балів)	3 (5 балів)	1 (5 балів)	2 (5 балів)
Поточний контроль	модульна контрольна робота 4 (25 балів)			модульна контрольна робота №5 (25 балів)	

Модулі	Змістовий модуль 6		Змістовий модуль 7	
Назва модуля	<i>Діагностика порушень мовлення у дітей із ринолалією (44 бали)</i>		<i>Система корекційної роботи при ринолалії (93)</i>	
Лекції	1		1	2
Теми лекцій	Обстеження мовлення дітей з ринолалією (2 б.)		Напрямки та етапи логопедичної роботи при ринолалії (2 б.)	Методика логопедичної роботи з подолання ринолалія (2 б.)
Практичні заняття	1 (12 балів)		1 (12 балів)	2 (12 балів)
Теми практичних занять	Обстеження мовлення дітей з ринолалією		Напрямки та етапи логопедичної роботи при ринолалії	Методика логопедичної роботи з подолання ринолалії
Самостійна робота	1 (5 балів)		1 (5 балів)	2 (5 балів)
ІНДЗ	30 балів(здається наприкінці курсу)			
Поточний контроль	модульна контрольна робота №6 (25 балів)		модульна контрольна робота №7 (25 балів)	
Підсумковий контроль	ЕКЗАМЕН 40 балів Розрахунок коефіцієнту:521:60=8,68			

V. ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I

Науково-теоретичні засади вивчення дизартрії

Тема 1. Науково-теоретичні засади вивчення дизартрії

План:

1. Анатомо-фізіологічні та психофізіологічні основи мовлення:
 - 1) акт мовлення – узгоджена робота системи органів (центральна та периферична частини мовленнєвого апарату);
 - 2) онтогенез мовлення у контексті психомоторного розвитку організму дитини.
2. Нейродинаміка як основа розвитку загальної та мовленнєвої моторики:
 - 1) взаємозв'язок загальної та мовленнєвої моторики в умовах звичайного та порушеного розвитку (модель ДЦП): уявлення про специфіку порушень опорно-рухового апарату та мовлення;
 - 2) роль пластичності та компенсації у розвитку організму дитини (модель ДЦП);
 - 3) нейродинаміка та умови створення позитивних нейродинамічних змін (модель ДЦП) як основи компенсації.

Основна література: 1, 3, 4.

Додаткова література: 11, 14.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II

Дизартрія як результат органічного ураження нервової системи

Тема 1. Сучасні погляди на дизартрію.

План:

- I. Теоретична частина:
 1. Поняття про дизартрію, анартрію.
 2. Відомості з проблеми вивчення дизартрії в теорії та практиці логопедії.
 3. Характеристика ступенів прояву та різновидів неврологічної патології як основи виникнення дизартрії.
 4. Основні порушення при дизартрії (структура дефекту).
- II. Тестовий контроль знань.

Основна література: 1, 2, 3, 4, 9.

Додаткова література: 14.

Тема 2. Кваліфікація дизартрії на основі принципу локалізації мозкового ураження.

План:

- I. Теоретична частина:

Характеристика форм дизартрії (нейрофізіологічні механізми, специфіка моторних розладів, особливості мовлення):

- 1) бульбарна дизартрія;
- 2) псевдобульбарна дизартрія ;
- 3) екстрапірамідна дизартрія;
- 4) коркова дизартрія;
- 5) мозочкова дизартрія.

II. Тестовий контроль знань.

Основна література: 1, 2, 3, 4, 9.

Додаткова література: 14.

Тема 3. Кваліфікація дизартрії на основі синдромологічного підходу.

План:

I. Теоретична частина:

Характеристика форм дизартрії (нейрофізіологічні механізми, специфіка моторних розладів, особливості мовлення):

- 1) спастико-паретична дизартрія;
- 2) спастико-ригідна дизартрія;
- 3) гіперкінетична дизартрія;
- 4) атактична дизартрія.

II. Тестовий контроль знань.

Основна література: 1, 2, 3, 4, 9.

Додаткова література: 11, 13, 14.

Тема 4. Особливості когнітивного та психосоціального розвитку при дизартрії.

План:

I. Теоретична частина:

1. Психологічні параметри дизонтогенезу в умовах дизартрії.
2. Специфіка розвитку пізнавальних процесів в осіб з дизартрією.
3. Емоційно-вольова сфера в осіб з дизартрією.
4. Розвиток особистості в умовах дизартрії.

II. Тестовий контроль знань.

Основна література: 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9.

Додаткова література: 11, 12, 14.

Тема 5. Легкі дизартричні розлади.

План:

I. Теоретична частина:

1. Сучасні уявлення про легкі дизартричні розлади.
2. Характеристика легких дизартричних розладів: нейрофізіологічні механізми, специфіка моторних розладів, особливості мовлення.

II. Тестовий контроль знань.

Основна література: 2, 3, 4, 5.

Додаткова література: 14.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ Ш

Комплексний підхід до діагностики та реабілітації при дизартрії

Тема 1. Сутність всебічного обстеження та оцінки особливостей розвитку при дизартрії.

План:

I. Теоретична частина:

Загальний алгоритм обстеження:

- 1) період домовленнєвого розвитку;
- 2) період мовленнєвого розвитку.

II. Тестовий контроль знань.

Основна література: 1, 3, 4.

Додаткова література: 11, 14.

Тема 2. Процедура обстеження мовлення та моторики.

План:

I. Теоретична частина:

1. Діагностика стану сформованості передумов мовленнєвого розвитку.

2. Діагностика стану сформованості мовлення:

- 1) вивчення анамнестичних даних;
- 2) обстеження артикуляційного апарату, м'язової мускулатури, звуковимови та лексико-граматичного ладу мовлення, просодичних компонентів мовлення, фонематичних процесів, читання та письма;
- 3) виявлення легких дизартричних розладів;
- 4) особливості кваліфікації складних поєднаних порушень.

3. Діагностика стану сформованості моторики:

- 1) динамічного праксису;
- 2) просторового, конструктивного праксису;
- 3) праксису пози руки;
- 4) вивчення психомоторного профілю та відчуття ритму.

II. Тестовий контроль знань.

Основна література: 1, 3, 4, 9, 10.

Додаткова література: 14.

Тема 3. Процедура обстеження когнітивного та психосоціального розвитку.

План:

I. Теоретична частина:

1. Визначення специфіки розвитку пізнавальних процесів в осіб з дизартрією.

2. Визначення стану сформованості емоційно-вольової сфери в осіб з дизартрією.

3. Визначення специфіки розвитку особистості осіб з дизартрією.

II. Тестовий контроль знань.

Основна література: 5, 7, 8.

Додаткова література: 14.

Тема 4. Медико-психолого-педагогічний підхід до подолання порушень при дизартрії.

План:

I. Теоретична частина:

1. Принципи, задачі і методи реабілітації при дизартрії.
2. Єдність лікувальних, психологічних та педагогічних (логопедичних, загальнодидактичних) заходів у подоланні порушень при дизартрії.

II. Тестовий контроль знань.

Основна література: 2, 3, 4, 5, 6, 9.

Додаткова література: 12, 13.

Тема 5. Специфічні напрями подолання порушень розвитку при дизартрії.

План:

I. Теоретична частина:

1. Нормалізація м'язового тону.
2. Розвиток моторики артикуляційного апарату та пальців рук, дихальної функції та голосу.
3. Формування просодичної сторони мовлення.
4. Розвиток фонетичної, лексико-граматичної сторони мовлення.
5. Розвиток сенсорних та психічних функцій.
6. Структура і зміст логопедичних занять з подолання дизартрії.
7. Зміст, методи і прийоми логокорекційної роботи з усунення легких дизартричних розладів.

II. Тестовий контроль знань.

Основна література: 2, 3, 4, 5, 6, 9.

Додаткова література: 10, 13, 14.

Тема 6. Стратегії логопедичного впливу.

План:

I. Теоретична частина:

1. Подолання гіперсалівації, гальмування гіперкінезів, нормалізація тону м'язів засобами масажу, розвиток дихання, артикуляційної моторики, рухів кисті руки, ритмізація загальної та дрібної моторики, міогімнастика.
2. Сучасні логопедичні технології подолання дизартрії (анартрії).
3. Організація та забезпечення невербальних засобів комунікації.
4. Сенсорне виховання в умовах дизартрії.
5. Методика каліграфотерапії.

II. Тестовий контроль знань.

Основна література: 2, 3, 4, 5, 6, 9.

Додаткова література: 13.

Тема 7. Стратегії психологічного впливу та соціальної адаптації.

План:

I. Теоретична частина:

1. Психологічний супровід особи з дизартрією (в тому числі в умовах ДЦП) та її родини.
2. Сучасні психотехніки роботи з особами, що мають дизартричні розлади.
3. Профілактика дизартрії.
4. Соціальна адаптація осіб з дизартрією.
5. Спеціалізована психотерапевтична робота при дизартрії та аномальному формуванні особистості; різноманітні психотехніки, нетрадиційні методи і прийоми подолання дизартрії.

II. Тестовий контроль знань.

Основна література: 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9.

Додаткова література: 10, 11, 12.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ IV

Характеристика ринолалії як порушення психофізичного розвитку

Тема 1. Визначення ринолалії

План:

I. Теоретична частина:

1. Визначення ринолалії.
2. Основні етапи і наукові напрямки розвитку теорій ринолалії.
3. Динаміка мовленнєвого розвитку при ринолалії.
4. Роль соціуму в розвитку синдрому ринолалії і проявів вторинних мовленнєвих і немовленнєвих порушень.
5. Попередження виникнення вторинних розладів у дітей з вродженою піднебінною патологією.

II. Виконання самостійної роботи в зошиті.

III. Тестовий контроль знань.

Основна література: 1, 2, 4, 5, 7.

Додаткова література: 10, 12, 13, 14.

Тема 2. Анатомо-фізіологічні основи вивчення ринолалії

План:

I. Теоретична частина

1. Анатомо-фізіологічні механізми порушення мовлення при ринолалії.
2. Характер ушкоджень мовленнєвого апарату при різних формах ринолалії.
3. Особливості функціональних перебудов в діяльності мовленнєвого апарату.
4. Класифікація незрощень губи і піднебіння.
5. Вплив вродженої піднебінної патології на фізичний, психічний мовленнєвий розвиток дитини.

II. Виконання самостійної роботи в зошиті.

III. Тестовий контроль знань.

Основна література: 1, 3, 5, 6, 9.
Додаткова література: 10, 11, 12.

Тема 3. Клінічні проблеми ринолалії

План:

I. Теоретична частина

1. Сучасні уявлення про етіологію та патогенез внутрішніх незрощень губи та піднебіння.

2. Сучасні клінічні підходи до лікування і медичної реабілітації дитини із ВНГП.

3. Строки та значення хейлоринопластики, міопластики та ураностафілопластики. 5. Переваги раннього хірургічного лікування ВНГП.

II. Виконання самостійної роботи в зошиті.

III. Тестовий контроль знань.

Основна література: 1, 2, 4, 6, 8.
Додаткова література: 12, 13, 14.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ V

Психолого-педагогічна характеристика дітей з ринолалією

Тема 1. Класифікація ринолалії

План:

I. Теоретична частина:

1. Первинні і вторинні дефекти при ринолалії.

2. Класифікація ринолалії. Основні форми ринолалії.

3. Етіологія «відкритої» і «закритої» ринолалії.

4. Симптоматика форм «відкритої», «закритої» і «змішаної» форм ринолалії.

5. Характеристика і співвідношення мовленнєвих та немовленнєвих симптомів.

II. Виконання самостійної роботи в зошиті.

III. Тестовий контроль знань.

Основна література: 1, 2, 5, 7, 8, 9.
Додаткова література: 11, 14.

Тема 2. Порушення мовлення у дітей з різними формами ринолалії

План:

I. Теоретична частина:

1. Особливості фонетико – фонематичної сторони мовлення при ринолалії.

2. Особливості лексичної сторони мовлення при ринолалії.

3. Особливості граматичної сторони мовлення при ринолалії

4. Особливості просодичної сторони мовлення при ринолалії.

5. Вплив ринолалії на стан писемного мовлення та інші сторони діяльності дитини.

II. Виконання самостійної роботи в зошиті.

III. Тестовий контроль знань.

Основна література: 2, 5, 7, 9.

Додаткова література: 10, 13.

Змістовий модуль VI

Діагностика порушень мовлення у дітей із ринолалією

Тема 1. Обстеження мовлення дітей з ринолалією

План:

I. Теоретична частина:

1. Зміст, методи і прийоми обстеження.

2. Рання диференціальна діагностика розмежування різних форм ринолалії, відмежування від інших мовленнєвих вад.

3. Роль і зміст фізіологічного, клінічного, психологічного, педагогічного обстеження дітей з ринолалією різних вікових категорій.

4. Огляд індивідуальної мовленнєвої картки обстеження дитини з ринолалією.

II. Виконання самостійної роботи в зошиті.

III. Тестовий контроль знань.

Основна література: 1, 4, 6, 7, 8.

Додаткова література: 10, 12, 14.

Змістовий модуль VII

Система корекційної роботи при ринолалії

Тема 1. Напрямки та етапи логопедичної роботи при ринолалії

План:

I. Теоретична частина:

1. Принципи психологічної реабілітації дітей з вродженими незрощеннями верхньої губи та піднебіння.

2. Прогноз при різних формах ринолалії.

3. Профілактика ринолалії.

4. Мета, основні завдання, принципи, етапи, зміст і методи медико-педагогічної та логотерапевтичної роботи в доопераційному періоді.

II. Виконання самостійної роботи в зошиті.

III. Тестовий контроль знань.

Основна література: 1, 3, 5, 7, 9.

Додаткова література: 11, 13, 14.

Тема 2. Методика логопедичної роботи з подолання ринолалії

План:

- I. Теоретична частина:
1. Система логопедичної роботи в доопераційному періоді за О.Г. Іпполітовою.
 2. Мета, основні завдання, принципи, етапи, зміст і методи медико-педагогічної та логотерапевтичної роботи в післяопераційному період.
 3. Система логопедичної роботи в післяопераційному періоді за І.І. Єрмаковою.
- II. Виконання самостійної роботи в зошиті.
- III. Тестовий контроль знань.
- Основна література: 1, 2, 4, 5, 6.**
- Додаткова література: 10, 11, 12, 13, 14.**

VI. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I

Науково-теоретичні засади вивчення дизартрії

Тема 1-2. Нейродинаміка як основа розвитку загальної та мовленнєвої моторики.

Підготувати доповідь з теми: «Провідні технології надання допомоги при ДЦП» (на вибір: «Кондуктивна педагогіка», «Бобат-терапія», «Войта-терапія», «Метод СІНР В. Козьявкіна», «Метод нейродинамічної корекції рухів А. Смолянінова»).

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II

Дизартрія як результат органічного ураження нервової системи

Тема 1. Кваліфікація дизартрії на основі принципу локалізації мозкового ураження.

Скласти таблицю-схему відображення структури дефекту відповідно до кожної з клінічних форм дизартрії.

Тема 2. Кваліфікація дизартрії на основі синдромологічного підходу.

Скласти таблицю-схему відображення структури дефекту, відповідно до кожної зі змішаних форм дизартрії при ДЦП.

Тема 3. Особливості когнітивного та психосоціального розвитку при дизартрії.

Підготувати на вибір доповіді з тем: «Специфіка розвитку пізнавальних процесів в осіб з дизартрією», «Особливості емоційно-вольової сфери в осіб з дизартрією», «Особливості формування особистості осіб з дизартрією».

Тема 4. Легкі дизартричні розлади.

Підготувати конспект розділу праці Лопатіної Л.В., Серебрякової Н.В.: «Розвиток фонетико-фонематичної сторони мовлення у дошкільників із стертою формою дизартрії» (1994р.).

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ Ш

Комплексний підхід до діагностики та реабілітації при дизартрії

Тема 1. Сутність всебічного обстеження та оцінки особливостей розвитку при дизартрії.

Скласти таблицю-схему обстеження у періоди домовленнєвого та раннього мовленнєвого розвитку.

Тема 2. Процедура обстеження мовлення та моторики.

Скласти карту логопедичного обстеження.

Тема 3. Процедура обстеження когнітивного та психосоціального розвитку.

Скласти алгоритм психологічної діагностики із зазначенням посилань на конкретні методики.

Тема 4. Медико-психолого-педагогічний підхід до подолання порушень при дизартрії.

Підготувати на вибір повідомлення: «Сутність надання медичної допомоги при дизартрії», «Сутність надання психологічної допомоги при дизартрії», «Сутність надання педагогічної допомоги при дизартрії».

Тема 5. Специфічні напрями подолання порушень розвитку при дизартрії.

Підготувати конспект розділу праці І.А. Смірнєвої «Організаційно-методичні основи логопедичної роботи із дошкільниками із ДЦП» (2007р.).

Тема 6. Стратегії логопедичного впливу.

Підготувати конспект розділу праці Приходько О.Г. «Специфіка корекційно-логопедичної роботи при дизартрії» (2010р.)

Тема 7. Стратегії психологічного впливу та соціальної адаптації.

Підготувати доповідь з теми: «Психологічні техніки у роботі з особами з дизартрією».

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ ІV

Характеристика ринолалії як порушення психофізичного розвитку

Тема 1. Визначення ринолалії.

1. Історичні шляхи розвитку теорії та практики корекції ринолалії.
2. Скласти схему «Динаміка мовленнєвого розвитку при ринолалії».

Тема 2. Анатомо-фізіологічні основи вивчення ринолалії

1. Скласти схему «Анатомічна будова артикуляційного апарату».
2. Скласти таблицю «Порушення мовленнєвого апарату при різних формах ринолалії».

Тема 3. Клінічні проблеми ринолалії

1. Клінічна картина незрощення губи та піднебіння.
2. Сучасна медична класифікація ВНГП.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ V

Психолого-педагогічна характеристика дітей з ринолалією

Тема 1. Класифікація ринолалії

1. Скласти схему «Класифікація ринолалії».
2. Скласти таблицю, структура дефекту ПФР при ринолалії (первинні та вторинні порушення).

Тема 2. Порушення мовлення у дітей з різними формами ринолалії

1. Скласти схему «Порушення мовлення при ринолалії».
2. Конспект пряці Коноплястої С.Ю. «Ринолалія. Причини, механізми, основні форми порушення».

Змістовий модуль VI

Діагностика порушень мовлення у дітей із ринолалією

Тема 1. Обстеження мовлення дітей з ринолалією

1. Дібрати діагностичні завдання з обстеження стану піднебінно-глоткового зімкнення у дітей з відкритою та закритою ринолалією.
2. Розробити дидактичний матеріал до відібраних завдань.

Змістовий модуль VII

Система корекційної роботи при ринолалії

Тема 1. Напрямки та етапи логопедичної роботи при ринолалії

1. Скласти схему «Послідовність корекційної роботи з подолання відкритої ринолалії»
2. Законспектувати працю О.Іпполітової «Открытая ринолалія»

Тема 2. Методика логопедичної роботи з подолання ринолалії

1. Розробити ситему корекційних завдань з корекції відкритої ринолалії.
2. Розробити дидактичний матеріал до підібраних завдань.

Карта самосійної роботи

Змістовий модуль та теми курсу	Академічний контроль	Бали
5 семестр		
Змістовий модуль 1. Науково-теоретичні засади вивчення дизартрії		
Тема 1-2. Нейродинаміка як основа розвитку загальної та мовленнєвої моторики.	Практичні заняття, індивідуальні заняття, модульний контроль	5
Змістовий модуль 2. Дизартрія як результат органічного ураження нервової системи		
Тематики 3-7. Сучасні погляди на дизартрію. Кваліфікація дизартрії на основі принципу локалізації мозкового ураження. Кваліфікація дизартрії на основі синдромологічного підходу. Особливості когнітивного та психосоціального розвитку при дизартрії. Легкі дизартричні розлади.	Практичні заняття, індивідуальні заняття, модульний контроль	20
Змістовий модуль 3. Комплексний підхід до діагностики та реабілітації при дизартрії		
Тематики 8-14. Сутність всебічного обстеження та оцінки особливостей розвитку при дизартрії. Процедура обстеження мовлення та моторики. Процедура обстеження когнітивного та психосоціального розвитку. Медико-психолого-педагогічний підхід до подолання порушень при дизартрії. Специфічні напрями подолання порушень розвитку при дизартрії. Стратегії логопедичного впливу. Стратегії психологічного впливу та соціальної адаптації.	Практичні заняття, індивідуальні заняття, модульний контроль	35
Змістовий модуль 5. Характеристика ринолалії як порушення психофізичного розвитку		
Тематики 1-3. Визначення ринолалії. Анатомо-фізіологічні основи вивчення ринолалії. Клінічні проблеми ринолалії	Практичні заняття, індивідуальні заняття, модульний контроль	15
Змістовий модуль 6. Психолого-педагогічна характеристика дітей з ринолалією		
Тематики 1-2. Класифікація ринолалії. Порушення мовлення у дітей з різними формами ринолалії .	Практичні заняття, індивідуальні заняття, модульний контроль	10
Змістовий модуль 7. Діагностика порушень мовлення у дітей із ринолалією		

Тема 1. Обстеження мовлення дітей з ринолалією.	Практичні заняття, індивідуальні заняття, модульний контроль	5
Змістовий модуль 8. Система корекційної роботи при ринолалії		
Темі 1-2. Напрямки та етапи логопедичної роботи при ринолалії. Методика логопедичної роботи з подолання ринолалії.	Практичні заняття, індивідуальні заняття, модульний контроль	10
Разом 100 балів		

VII. ІНДИВІДУАЛЬНА НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНА РОБОТА

(навчальний проект)

Індивідуальна навчально-дослідна робота є видом позааудиторної індивідуальної діяльності студента, результати якої використовуються у процесі вивчення програмового матеріалу навчальної дисципліни. Завершується виконання ІНЗД прилюдним захистом навчального проекту.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) з курсу «Логопедія» – це вид навчально-дослідної роботи здобувача першого (бакалаврського) рівня, яка містить результати дослідницького пошуку, відображає певний рівень його фахової компетентності.

Мета ІНДЗ: самостійне вивчення частини програмового матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань із навчального курсу, удосконалення навичок самостійної навчально-пізнавальної діяльності.

Зміст ІНДЗ: завершена теоретична або практична робота у межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь та навичок, отриманих під час лекційних, семінарських, практичних занять і охоплює декілька тем або весь зміст навчального курсу.

Вид ІНДЗ – творчий проект: розробка альбому для обстеження стану сформованості мовленнєвої діяльності у дітей дошкільного віку.

Критерії оцінювання ІНДЗ

Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів
Складання плану, чіткість і послідовність викладу матеріалу	3
Обґрунтоване розкриття змісту, форм та методів	від 1 до 20

роботи з дітьми, які мають порушення мовленнєвого розвитку.	
Творчий підхід до виконання ІНДЗ	3
Якість оформлення роботи	4
Разом	30

VIII. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

Навчальні досягнення здобувача першого (бакалаврського) рівня з дисципліни «Логопедія» оцінюються за Європейською модульною кредитно-трансферною системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти (п. IV), де зазначено види й терміни контролю. Систему рейтингових балів для різних видів контролю та порядок їх переведення у європейську (ECTS) шкалу подано у табл. 8.1, табл. 8.2.

Таблиця 8.1

Система оцінювання навчальних досягнень студентів з дисципліни
«Логопедія»

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю

№ п/п	Вид діяльності	Кількість рейтингових балів
1.	Відвідування лекцій	28
2.	Відвідування практичних занять	28
2.	Виконання практичних занять	160
3.	Модульні контрольні роботи	175
4.	Самостійна робота	100
5.	Індивідуальне навчально-дослідне завдання	30
Разом балів		521
$521: 60 = 8,68.$ Студент набрав X балів; Розрахунок: $X: 8,68 = XX$ балів. XX балів = Загальна кількість балів		

Форма контролю – екзамен. Коефіцієнт з даної дисципліни дорівнює 8,68 (521: 60 = 8,68).

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на семінарських заняттях, під час виконання самостійної та індивідуальної навчально-дослідної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- ✓ своєчасність виконання навчальних завдань;

- ✓ повний обсяг їх виконання;
- ✓ якість виконання навчальних завдань;
- ✓ самостійність виконання;
- ✓ творчий підхід у виконанні завдань;
- ✓ ініціативність у навчальній діяльності.

У процесі оцінювання навчальних досягнень студента застосовуються такі методи:

- **Методи усного контролю:** індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, екзамен.
- **Методи письмового контролю:** модульне письмове тестування.
- **Методи самоконтролю:** уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Таблиця 8.2

Порядок переведення результатів, отриманих за 100-бальною шкалою оцінювання, в шкалу за системою ЄКТС

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90-100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов’язкового матеріалу
B	82-89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) у межах обов’язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) із значною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68 балів	Достаньно – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	Незадовільно з обов’язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти, де зазначено види й терміни контролю. Сума отриманих студентом балів в інтервалі від 1 до 60. Якщо студент набрав менше 35 балів він не допускається до складання іспиту.

Кожний модуль включає бали за поточну роботу студента на семінарських заняттях, виконання самостійної роботи, індивідуальну роботу, модульну контрольну роботу. Реферативні дослідження, які виконує студент за визначеною тематикою перевіряються викладачем. Модульний контроль знань здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на семінарських заняттях, під час виконання самостійної та індивідуальної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- своєчасність виконання навчальних завдань;
- повний обсяг їх виконання;
- якість виконання навчальних завдань;
- самостійність виконання;
- творчий підхід у виконанні завдань.

ІХ. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1) За джерелом інформації:

• *Словесні*: лекція із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint – Презентація), семінари, пояснення, розповідь, бесіда.

• *Наочні*: спостереження, ілюстрація, демонстрація.

• *Практичні*: вправи.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проєктів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

1) Методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо), ретроспективний метод.

X. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ

- ✓ опорні конспекти лекцій;
- ✓ робоча навчальна програма;
- ✓ презентації теоретичного матеріалу в Power Point
- ✓ роздаткові матеріали для самостійної роботи студента під час практичних занять;
- ✓ контрольні завдання для тематичного (модульного) оцінювання навчальних досягнень студентів;
- ✓ тести
- ✓ РКР

ХІ. ПИТАННЯ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Визначення термінів «ринолалія», «ринофонія».
2. Класифікація ринолалії.
3. Зміст логопедичного обстеження дітей із ринолалією.
4. Механізми дефектної артикуляції при відкритій формі ринолалії.
5. Особливості фонематичного слуху у дітей із відкритою формою ринолалії.
6. Особливості мовленнєвого дихання дітей з відкритою формою ринолалії.
7. Особливості голосу дітей із відкритою формою ринолалії.
8. Особливості звуковимови дітей із відкритою формою ринолалії.
9. Запобігання порушень мовлення при вроджених дефектах піднебіння.
10. Зміст логопедичної роботи, спрямованої на активізацію м'язів піднебіння та глотки.
11. Корекція звуковимовою при відкритій формі ринолалії.
12. Характеристика мовленнєвого розвитку осіб із вродженими дефектами піднебіння.
13. Причини порушень піднебінного-глоткового зімкнення при закритій формі ринолалії.
14. Причини порушень нормального функціонування піднебінно-глоткового зімкнення при відкритій формі ринолалії.
15. Особливості логопедичної роботи з подолання ринофонії.
16. Класифікація незрощень губи та піднебіння
17. Поняття «назалізація». Фактори, які впливають на ступінь назалізації.
18. Комплексний підхід у корекційній роботі з подолання ринолалії.
19. Будова мовленнєвого апарату; іннервація та основні м'язи, що беруть участь у процесі реалізації мовлення.
20. Онтогенетичний зв'язок загальної та мовленнєвої моторики.
21. Специфіка порушень опорно-рухового апарату та мовлення при ДЦП.
22. Роль пластичності та компенсації у розвитку організму дитини в умовах ДЦП.
23. Нейродинаміка як основа компенсації при ДЦП.
24. Визначення дизартрії, анартрії.
25. Розвиток вчення про дизартрію в теорії та практиці логопедії.
26. Неврологічна патологія як основа виникнення дизартрії.
27. Структура дефекту при дизартрії.
28. Сучасні класифікації дизартрії.
29. Визначення форм дизартрії на основі принципу локалізації мозкового ураження.
30. Характеристика бульбарної дизартрії.
31. Характеристика псевдобульбарної дизартрії.
32. Характеристика коркової дизартрії.
33. Характеристика мозочкової дизартрії.
34. Характеристика екстрапірамідної дизартрії.

- 35.Визначення форм дизартрії на основі синдромологічного підходу.
- 36.Характеристика спастико-паретичної дизартрії.
- 37.Характеристика спастико-ригідної дизартрії.
- 38.Характеристика гіперкінетичної дизартрії.
- 39.Характеристика атактичної дизартрії.
- 40.Особливості розвитку пізнавальних процесів, емоційно-вольової сфери та особистості в осіб з дизартрією.
- 41.Характеристика легких дизартричних розладів.
- 42.Алгоритм обстеження у період домовленнєвого та раннього мовленнєвого розвитку.
- 43.Загальна процедура обстеження мовлення та моторики.
- 44.Визначення стану сформованості мовлення в осіб з дизартрією.
- 45.Виявлення легких дизартричних розладів в осіб з дизартрією.
- 46.Визначення стану сформованості моторики в осіб з дизартрією.
- 47.Процедура вивчення анамнестичних даних.
- 48.Специфіка обстеження артикуляційного апарату з метою виявлення дизартричних порушень.
- 49.Процедура обстеження м'язової мускулатури з метою виявлення дизартричних проявів.
- 50.Визначення специфіки порушень звуковимови в умовах дизартрії.
- 51.Визначення специфіки порушень лексико-граматичного ладу мовлення в умовах дизартрії.
- 52.Визначення специфіки порушень просодичних компонентів мовлення при дизартрії.
- 53.Визначення специфіки порушень фонематичних процесів при дизартрії.
- 54.Визначення специфіки порушень читання та письма при дизартрії.

- 55.Процедура обстеження стану сформованості динамічного праксису в осіб з дизартрією.
- 56.Процедура обстеження стану сформованості просторового, конструктивного праксису; праксису пози руки; вивчення психомоторного профілю та відчуття ритму.
- 57.Визначення специфіки розвитку пізнавальних процесів, емоційно-вольової сфери та особистості в осіб з дизартрією.
- 58.Медико-психолого-педагогічний підхід до подолання порушень при дизартрії.
- 59.Принципи, задачі і методи реабілітації при дизартрії.
- 60.Єдність лікувальних, психологічних та педагогічних (логопедичних, загальнодидактичних) заходів у подоланні порушень при дизартрії.
- 61.Специфічні напрями подолання порушень розвитку при дизартрії.
- 62.Нормалізація м'язового тону при дизартрії.
- 63.Розвиток моторики артикуляційного апарату та пальців рук, дихальної функції та голосу в осіб з дизартрією.
- 64.Формування просодичної сторони мовлення у осіб з дизартрією.
- 65.Розвиток фонетичної, лексико-граматичної сторони мовлення в осіб з дизартрією.

66. Розвиток сенсорних та психічних функцій у осіб з дизартрією.
67. Структура і зміст логопедичних занять з подолання дизартрії.
68. Зміст, методи і прийоми логокорекційної роботи з усунення легких дизартричних розладів.
69. Подолання гіперсаливації при дизартрії.
70. Гальмування гіперкінезів в осіб з дизартрією.
71. Нормалізація тону м'язів засобами масажу.
72. Формування дихання у осіб з дизартрією.
73. Формування артикуляційної моторики.
74. Формування рухів кисті руки,
75. Ритмізація загальної та дрібної моторики,
76. Міогімнастика при дизартрії.
77. Сучасні логопедичні технології подолання дизартрії (анартрії).
78. Організація та забезпечення невербальних засобів комунікації.
79. Сенсорне виховання в умовах дизартрії.
80. Методика каліграфотерапії при дизартрії.
81. Стратегії психологічного впливу та соціальної адаптації при дизартрії.
82. Психологічний супровід особи з дизартрією (в тому числі в умовах ДЦП) та її родини.
83. Сучасні психотехніки роботи з особами, що мають дизартричні розлади.
84. Профілактика дизартрії.
85. Соціальна адаптація осіб з дизартрією.
86. Спеціалізована психотерапевтична робота при дизартрії та аномальному формуванні особистості.
87. Психотехніки, нетрадиційні методи і прийоми подолання дизартрії.
88. Провідні технології надання допомоги при ДЦП.
89. Сутність кондуктивної педагогіки.
90. Сутність Бобат-терапії.
91. Сутність Войта-терапії.
92. Сутність методу СІНР В. Козьявкіна.
93. Сутність методу нейродинамічної корекції рухів А. Смолянінова.

ХІІ. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Беккер К.П., Совак М. Логопедия. – М: Медицина, 1981
2. Винарская Е.Н. Дизартрия. – М., 2005.
3. Ипполитова А.Г. Открытая ринолалия /Под ред. О.Н. Усановой. – М., 1983.
4. Логопедия: учебник для студ. дефектол. фак. пед. высш. учеб. заведений / под ред. Л. С. Волковой. – 5-е изд., перераб. и доп. – М.: Гуманитар. изд центр ВЛАДОС, 2007. – 703 с.: ил. – (Коррекционная педагогика).
5. Логопедія: Підручник для вищої школи / за ред. проф. М.К.Шеремет. – К.: «Слово», 2015.
6. Детская логопсихология: учеб.пособие / под.ред.В.И.Селиверстова. – М., 2008. - 175 с.
7. Левченко И.Ю. Технологии обучения и воспитания детей с нарушениями опорно-двигательного аппарата: учеб. пособие для студ. сред. пед. учеб. заведений / И.Ю. Левченко, О.Г. Приходько. – М.: Академия, 2001. – 192 с.
8. Психологічна допомога та соціальний супровід батьків, у яких народилися діти з вадами психічного та фізичного розвитку: методичні рекомендації. – К.: Держсоцслужба, 2008. – 28 с.
9. Психолого-педагогічний супровід дітей з порушенням опорно-рухового апарату та розумового розвитку / За ред. Вавіної Л.С. – К.: «АТОПОЛ», 2010. – 242 с.

Додаткова:

10. Артюх М. В. Логопедична допомога дітям з фонетико-фонематичними вадами мови. – К. РНМК, - 1992.
11. Алан Е.Г. Емері М'язова дистрофія: факти. – 2-е вид. / Пер. з англ. І.Лукашевич. – К., 2001. – 164 с.
12. Архипова Е.Ф. Логопедическая работа с детьми раннего возраста: учебное пособие / Е.Ф. Архипова. – М.: АСТ: Астрель, 2007. – 222 с.
13. Архипова Е.Ф. Логопедический массаж при дизартрии / Е.Ф. Архипова. – М.: АСТ: Астель; Владимир: ВКТ, 2008. – 123 с.
14. Бадалян Л.О. Невропатология: учеб.пособие – 2-е изд. – М.: Просвещение, 1987. – 317 с.